

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічної теорії і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО
« 21 » червня 2024 р.

Гарант освітньої програми

Олена ПЕТРОВА
« 21 » червня 2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Соціологія»

Галузь знань	16 Хімічна інженерія та біоінженерія
Освітня спеціальність	162 Біотехнології та біоінженерія
Освітньо-професійна програма	Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Харчові технології», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 12.03.2024 р. (протокол №8), чинної згідно наказу по університету №33-О від 19.03.2024р.
Освітній ступінь	«Бакалавр»
Семестр	4
Форма здобуття освіти	денна
Викладач	Конопляник Д.О., асистент кафедри економічної теорії і суспільних наук konoplianyk@mnau.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри економічної теорії і суспільних наук.

Протокол № 11 від «20» червня 2024 року.

Завідувач кафедри

(підпис)

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету.

Протокол № 12 від «21» червня 2024 року.

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Юлія ЧЕБАН

Схвалено на засіданні вченої ради факультету ТВППТСБ.

Протокол № 13 від «25» червня 2024 року.

Голова вченої ради

(підпис)

Михайло ГИЛЬ

Миколаїв
2024

1.Призначення навчальної дисципліни	Вивчення даного курсу сприяє підвищенню рівня фундаментальної гуманітарної освіти, формуванню підвалин стійкого наукового, осмисленого, раціонального світогляду, формуванню соціологічної культури мислення, системи необхідних в процесі соціалізації знань про динаміку сучасних суспільних процесів і явищ, місце і роль соціальних інститутів, логіку соціального розвитку.
2.Мета навчальної дисципліни	Сформувати у здобувачів вищої освіти стійкі світоглядні засади, усвідомленого ставлення до своєї ролі у власному житті та житті суспільства, цілісної картини соціальної реальності, наукових уявлень про основні закономірності виникнення, функціонування та розвитку суспільства, усталення гуманістичних, моральних принципів внутрішньої структури особистості, що ґрунтується на засадах загальнолюдської культури і цивілізації.
3. Компетентності	Інтегральна компетентність : ІК Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів харчових технологій. Загальні компетентності : ЗК13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні
Програмні результати навчання	ПРН26. Формувати і відстоювати власну думку та громадянську позицію, діяти соціально свідомо та відповідально.

4. Заплановані результати навчальної дисципліни	У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:	
знати:	основні поняття курсу, елементи суспільства як соціальної системи, елементи соціальної структури суспільства, компоненти соціальної структури особистості, механізми соціалізації індивіда; що становить специфіку соціологічного аналізу суспільства, чинники виникнення соціології як науки, її призначення і функції; теоретичне узагальнення результатів соціологічних досліджень у різних галузях життєдіяльності сучасного суспільства, основні закономірності функціонування соціальних спільностей у різноманітних сферах соціального буття.	
вміти:	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати отриману наукову інформацію для аналізу, розглядання та обговорення найактуальніших проблем сучасного періоду розвитку українського суспільства; - характеризувати основні соціальні спільності, їх положення в ієрархії соціальних статусів, можливості соціальної мобільності, що надає суспільство для самореалізації та самоствердження кожної особистості; - використовувати здобуті наукові знання для самостійного пошуку необхідної наукової інформації, розвитку власних духовних та інтелектуальних здібностей, самовиховання та самовдосконалення, для формування відповідальної, незалежної громадянської позиції компетентного фахівця аграрної сфери – повноправного і національно свідомого члена українського суспільства. 	
5.Опис навчальної дисципліни	Всього годин/кредитів за навчальним планом, з них: - лекції - практичні заняття - самостійна робота	90 / 3,0 16 / 0,53 30 / 1,0 44 / 1,47

Календарний план*				
№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		лк	пз	сам. робота
1	Соціологія як наука	2	3	4
2	Методика конкретно-соціологічних досліджень	2	3	4
3	Суспільство як соціальна система	2	3	4
4	Соціологія особистості	2	3	4
5	Соціологія праці та управління	2	3	4
6	Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	2	3	4
7	Соціологія шлюбу і сім'ї	2	3	4
8	Соціологія молоді	2	3	4
9	Соціологія освіти та виховання	-	3	6
10	Етносоціологія	-	3	6
Всього		16	30	44
*Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу				
6. Порядок та критерії оцінювання	<p>Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Миколаївському національному аграрному університеті, Положення про порядок оцінювання здобувачів вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті.</p> <p>Оцінювання результатів навчання здійснюється за відповідними формами організації освітнього процесу, а саме: поточний та підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти.</p> <p>Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опрацювання лекційного матеріалу, як можливість підготовки до усного опитування, бесіди, написання контрольних робіт; - виконання завдань для самостійного опрацювання, як можливість розширення знань у структурі спеціальних галузевих теорій, напрацювання категоріального апарату, з елементами англійської практики, підготовка та захист доповідей тощо; - робота в Moodle, як елемент перевірки знань тематичного матеріалу; - підготовка інструментарію дослідника, розробка програми соціологічного дослідження, збір та обробку первинної соціологічної інформації, аналіз даних, формулювання 			

	<p>висновків та захист соціологічного дослідження; - публікацію наукових робіт, підготовку презентацій, індивідуальних завдань. Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти передбачає: - складання заліку. Пропущені заняття, відповідно до Порядку зарахування пропущених занять мають бути відпрацьовані: - у формі усного опитування (при пропущенні лекції) - виконання індивідуального завдання (при пропущенні семінарського заняття).</p>
--	--

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти

Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
		min	max	min	max
1. Аудиторна робота в т.ч.:					
- опрацювання лекційного матеріалу (диспут, бесіда тощо), робота на семінарських заняттях (доповідь, опитування, термінологічний диктант тощо)	10	1,8	2,2	18	22
- захист соціологічного дослідження	1	3	5	3	5
2. Самостійна робота в т.ч.:					
- підготовка програми соціологічного дослідження, збір та обробка інформації;	1	5	8	5	8
- виконання завдань для самостійного опрацювання	10	1,5	2	10	20
- робота в Moodle	10	1	2	10	20
- публікація наукових робіт, презентації, індивідуальні завдання	1	4	5	4	5
Разом по дисципліні				60	100

Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти

Форма контролю	Оцінка	
	min	max
Залік	1	40
Разом за семестр	61	100

Загальна шкала оцінювання ECTS за результатами курсу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
64 – 74	D	
60 – 63	E	

35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	не зараховано обов'язковими повторним вивченням дисципліни

7. Політика курсу

Academic integrity – дотримання етики поведінки, яка прописана у Кодексі академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету.

Пропущені заняття, для належного оцінювання знань та умінь здобувачів вищої освіти відпрацьовуються відповідно затвердженого графіку консультацій.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); позбавлення академічної, іменної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання тощо.

Opportunities Galore policy: передбачає окрім передбачених до виконання у частині аудиторної та самостійної роботи інших можливостей для самовдосконалення, самореалізації в опрацьованні курсу «Соціологія та політологія» за умови погодження напряму діяльності з викладачем. Для якої можуть бути обрані соціально-політичні, економічні, екологічні та інші аспекти суспільного життя, як елемент формування знань та умінь у складі науки про суспільство та науки про політику.

Несвоєчасне виконання та представлення передбачених курсом робіт відтермінує строк складання підсумкового контролю знань, але не унеможливає отримання високої оцінки виконаної роботи на високому рівні, за умови, що несвоєчасне представлення робіт має поважні причини, підтвержені документально (клопотання про участь у заходах різних рівнів, довідка про тимчасову непрацездатність тощо).

Late-work policy: у разі несвоєчасного представлення роботи, без поважної причини, загальна кількість балів за таку роботу не буде

	<p>перевищувати мінімальну.</p> <p>Attendance and/or participation policy: відвідування занять не є оцінюваним компонентом курсу.</p> <p>Mobile devices на курсі застосовується політика нульової толерантності до мобільних пристроїв (під час проведення лекційних занять). Та обмежувальна політика (під час семінарських занять), під час яких, за дозволом викладача можуть бути використані, в межах вивчення дисципліни мобільні пристрої, за відсутності інших технологічних засобів.</p> <p>Moodle is a Learning Platform: за наповнення навчальної платформи Moodle навчальними матеріалами з дисципліни для використання елементів дистанційного навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб, у тому числі здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами відповідає викладач, що читає дисципліну.</p>
8. Інформаційні джерела	<p>10.1. Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Батаєва К., Бурлачук В., Степаненко В. Історія української соціології: навчальний посібник, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 392 с. 2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ: Наш формат. 2020. 448 с. 4. Ворона В. Академічна соціологія в Україні (1918-2018). У 2-х томах. Том I. Історія становлення та розвитку. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 526 с. 3. Ворона В. Академічна соціологія в Україні (1918-2018). У 2-х томах. Том II. Спогади, інтерв'ю, статті. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 345 с. 4. Історія української соціології : навчальний посібник / За заг. ред. К. Батаєвої, В. Бурлачука, В. Степаненка. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 392 с. 5. Нечитайло І. Сучасна соціологія освіти. Від соціологічної теорії до освітньої практики. Київ : Кондор, 2019. 296 с. 6. Паніотто. В., Харченко Н. Методи

опитування : підручник. Київ: Києвоогиялянська академія, 2017. 342 с.

7. Сапелкіна О. В. Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018, 268 с.

8. Сірий Є. В., Нахабич М. А. Дослідження соціальної напруженості в Україні: засадничі аспекти та розробка інструментарію (за результатами фундаментального дослідження). Київ: ЦОП «Глобус», 2018. 182 с.

9. Соболевська М. Рефлексивні процеси в сучасній теоретичній соціології: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2020. 108 с.

10. Чудовська І. Соціологія реклами: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Каравела, 2019, 192 с.

11. Соціологія : навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко Київ : ДУТ, 2019. 235 с.

12. Соціологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [В. І. Волович, М. І. Горлач, В. І. Кремень та ін.]. 6-те вид. К: Центр учбової літератури. 2019. 808 с.

13. Стан сучасного українського суспільства : цивілізаційний вимір. / За наук. 142 ред. М. О. Шульги // Київ : Інститут соціології НАН України, 2017. 198 с.

14. Стрельник О. Турбота як робота : материнство у фокусі соціології. Часопис «Критика», 2017. 288 с.

15. Сучасні методика контент-аналізу : навчальний посібник / За заг. ред. Костенко Н., Батаєвої К., Іванова В. Київ : Кондор, 2018. 256 с.

16. Соціологія та політологія: збірник тестових завдань для поточного і підсумкового контролю і самостійної роботи здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання усіх спеціальностей / І. М. Лесік. Миколаїв : МНАУ, 2020. 43 с.

17. Соціологія [Електронний ресурс] : плани

семінарських занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання / І. М. Лесік. Миколаїв : МНАУ, 2019. 64 с.

10.2 Додаткова література

1. Lesik I. The basic contradiction as for cultivation and use of GMOs / I. Lesik // Актуальні проблеми економіки. 2017. 1(187). Р. 83-88.

2. Lesik I. The problem of online dependence of youth. Changing paradigm in Economics and Management System. Volume II. Kherson : Publishing house OLDIPLUS, 2020. С. 140-147.

3. Lesik I., Onopriichuk D., Barbalat A., Fomina Ju. (2021). Consequences of the pandemic on the world economy. *Modern Economics*, 30(2021). С. 130-135. DOI:

[https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-20).

4. Lesik, I. (2020). Assessment of Transport Infrastructure Development Level of Ukraine. *Modern Economics*, 23, 95-101. DOI: [10.31521 / modecon.V23\(2020\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-15).

5. Lesik, I., et al. Assessment of management efficiency and infrastructure development of Ukraine. *Management Science Letters* 10.13 (2020): 3071-3080.

6. Lesik, I., Lesik, M., Tishechkina, K., Ushkarenko, I., Soloviov, A., & Lahoiskyi, A. (2021). Analytical evaluation of the prospects for sustainable development of environmentally oriented tourism business. *Business: Theory and Practice*, 22(2), 318-329.

7. Lesik, I., Usykova, O., Petrenko, N., Melnyk, I., & Ananiichuk, Y. (2022). Analysis of Factors Affecting the Efficiency of the Higher Education System in Ukraine. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(6). <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i6.5231>

8. Padalka, A.M., Gribincea, A., Lesik, I.M., Semenda, O.V., & Barabash, O.O. (2021). Consumer

protection when purchasing goods on the Internet. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 28(2), 189-197. 10.37635/jnalsu.28(2).2021.189-197.

9. Лесік І. М., Лесік М. А., Калашніков І. С. Інклюзія в концепції соціального розвитку суспільства // Priority directions of science and technology development. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. SPC "Sciconf.com.ua". Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 785-791.

10. Лесік І. М. Вплив латифундистів на соціально-економічний розвиток // Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 11-12 квітня 2019 р., Івано-Франківськ. С. 58-60.

11. Лесік І. М. Вплив світової економіки на конкурентоспроможність України // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні та євроінтеграційні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 листопада 2018 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2018. С. 77-80.10

12. Лесік І. М. Оцінка екстер'єру основних промірів будови тіла телиць залежно від їх походження / Каратсева О. І., Лесік І. М. Вісник аграрної науки Причорномор'я, 2020. Вип. 4. С.79-87. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-4(108).

13. Лесік І. М. Оцінка рівня розвитку транспортної інфраструктури України. Modern Economics. 2020. № 23(2020). С. 95-101. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-15).

14. Лесік І. М. Соціально-економічні небезпеки безробіття для інфраструктури аграрного ринку України. Modern Economics. 2019. № 17. С. 127-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-20).

15. Лесік І. М. Старіння населення: соціально-економічні наслідки / І. М. Лесік, Д. Д. Золотухіна // Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств : матеріали II міжнародної

науково-практичної конференції, (м. Одеса, 9-10 листопада 2018 року). Херсон : Молодий вчений, 2018. С. 97-100.

16. Лесік І. М. Тенденції та перспективи розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації / Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8- 9 листопада 2018 р. / Харк. нац. аграр. ун-т. Харків : ХНАУ, 2018. Вип. 1. С. 393-396.

17. Лесік І. М., Галкін В. В. Інноваційна діяльність в системі вищої освіти // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-20 листопада 2020 р., м. Миколаїв 19-20 листопада 2020 року. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 62-64.

18. Лесік І. М., Лесік М. А. Формування та розвиток інфраструктури екологічного туризму. *Modern Economics*. 2020. № 24(2020). С. 100-106. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-16).

19. Лесік І., Каратєєва О. Особливості формування та розвитку фінансової інфраструктури // *Social and economic aspects of sustainable development of regions : monograph*. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. Т. 2. С. 116-123.

20. Лесік І. М. Нахайчик Є. Є. Діджиталізація як складова цифрової економіки // Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.] : матеріали XV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 29 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 62-69.

21. Лесік І. М., Вільховатська А. І., Лесік М. А. Вплив безробіття на соціально-економічний розвиток країни Електронне наукове видання з економічних наук «*Modern Economics*» *Modern Economics*. № 27(2021).

22. Лесік І. М., Лесік М. А. Діджиталізація як елемент інфраструктури екологічного туризму. Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference. Bordeaux, France 2020. С. 509-512.

23. Лесік І.М., Нахайчик Є.Є., Магар Д.Є. Кібербезпека як основа цифрового суспільства // Fundamental and applied research in the modern world. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2021. Pp. 452-459.

24. Петренко Н., Лесік І., Медведєва Л. Формування педагогічної компетентності науково-педагогічних працівників фізичного виховання у сфері екологічного та активного туризму в аграрному університеті. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць. Випуск 3К (147) 22. С. 320-324.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Scott J. A Dictionary of Sociology [Електронний ресурс] / John Scott // University of Oxford. 2015. URL : <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199683581.001.0001/acref-9780199683581>.

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Кабінет Міністрів України* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про оплату праці : Закон в редакції від 01.01.2017 р. URL: : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

3. Кодекс законів про працю України : Закон в редакції від 02.12.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

	<p>5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14</p> <p>6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.</p> <p>7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 N 435-IV URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15.</p>
<p>9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами</p>	<p>Отримання освітніх послуг особами з особливими освітніми потребами забезпечується правом на навчання за допомогою найбільш доступних для таких осіб мови, методів і способів спілкування відповідно до закону України «Про вищу освіту» та інших нормативно-правових актів. Організаційно-розпорядчих документів МНАУ, зокрема: Положення про організацію освітнього процесу (5.258.01-00.2018) та Положення про порядок організації та проведення дуального навчання у Миколаївському національному аграрному університеті (5.009.01- 00.2017). Університет має власний веб-сайт, де розміщено інформацію щодо інформаційного та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу. Інформаційне забезпечення ґрунтується на використанні ресурсів: загально університетської бібліотеки, мережі Internet з вільним доступом, колекцій цифрового репозиторію. Навчально-методичне забезпечення засновано на розроблених з дисципліни робочих навчальних програмах за спеціальністю.</p> <p>Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами може бути застосована навчальна платформа Moodle, відповідальним за наповнення якої навчальними матеріалами є викладач, який читає дисципліну. Для психологічної підтримки освітнього процесу в Університеті діє психолого-педагогічна лабораторія науково-просвітницьких інноваційних технологій розвитку особистості Миколаївського національного аграрного університету, яка здійснює свою діяльність задля</p>

	соціального супроводу та психологічного забезпечення навчально-виховного процесу серед педагогічних і науково-педагогічних працівників і студентів. Послуги цієї лабораторії безкоштовні. Більше інформації про лабораторію: https://www.mnau.edu.ua/vyh-rob/ps-sluzh/
10. Доступ до матеріалів навчання	<p>На платформі дистанційного навчання Університету Moodle розміщено си́лабус навчальної дисципліни та інші навчальні матеріали, до яких забезпечено вільний постійний доступ для студентів. https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3063</p> <p>Крім того, університетський репозитарій забезпечує для студентів через мережу Інтернету вільний доступ до різноманітних інформаційних джерел – наукових, навчальних і методичних видань. http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/ http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2652</p>

Си́лабус навчальної дисципліни розроблено

асистентом
кафедри економічної теорії і
суспільних наук

Дмитро КОНОПЛЯНИК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної теорії і суспільних наук

«ПОГОДЖЕНО»

Декан факультету ТВППТ

Михайло ГИЛЬ

«24» 06 2024 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

«24» 06 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІОЛОГІЯ»**

освітньо-професійна програма «Харчові технології» для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання
на 2024-2025 навчальний рік

Освітній ступінь – Бакалавр
Галузь знань – 18 Виробництво та технології
Спеціальність – 181 «Харчові технології»
Мова викладання – українська

Миколаїв
2024

Робоча програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Харчові технології», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 12.03.2024 р. (протокол №8), чинної згідно наказу по університету №33-О від 19.03.2024р..

Розробник програми: Конопляник Д.О., асистент кафедри економічної теорії і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри економічної теорії і суспільних наук, протокол № 11 від 20 червня 2024 року.

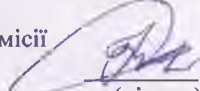
Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

(підпис)

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 12 від «21» червня 2024 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

(підпис)

Юлія ЧЕБАН

1. Анотація

Дисципліна «Соціологія» належить до дисциплін загальноосвітнього та соціально-гуманітарного циклу. Вивчення даного курсу сприяє підвищенню рівня фундаментальної гуманітарної освіти, формуванню передумов стійкого наукового, осмисленого, раціонального світогляду, соціологічної культури мислення, системи необхідних в процесі соціалізації знань про динаміку сучасних суспільних процесів і явищ, визначення місця і ролі соціальних інститутів, логіки соціального розвитку.

Основними принципами викладання та вивчення курсу соціології є системність, єдність логічного та історичного, національного й загальнолюдського, суспільного та особистісного, теорії й практики, навчання і виховання.

Головне завдання даної дисципліни – опрацювання і викладення загальнотеоретичного і практичного матеріалу так, щоб відповідно до завдань соціологічної підготовки спеціалістів будь-якого профілю надати їм необхідний рівень теоретичних, семінарських та наукових знань для ефективного використання їх у соціумі.

Annotation

Discipline "Sociology" belongs to the disciplines of educational and socio-humanitarian cycle. Studying this course contributes to raising the level of fundamental humanistic education, forming the conditions of a strong scientific, reasoned, rational worldview, sociological culture of thought, system of knowledge necessary in the process of socialization about the dynamics of modern social processes and phenomena, identifying the place and role of social institutions, the logic of social development.

The basic principles of teaching and learning sociology course is systematic, the unity of logical and historical, national and general people, society and individual, theory and practice, teaching and education.

The main objective of this discipline - the interpretation and study of general theoretical and practical material, In accordance with the objectives of sociological training specialists of any field to give them the necessary level of theoretical, practical and scientific knowledge for their effective use in society.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ»

Освітній ступінь – Бакалавр

Галузь знань – 18 Виробництво та технології

Спеціальність – 181 «Харчові технології»

Мова викладання – українська

Обов'язкова (вибіркова) компонента – Обов'язкова

Семестр – 3

Кількість кредитів ECTS – 3

Кількість модулів – 1

Кількість змістових модулів – 3

Загальна кількість годин – 90 год.

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

лекції – 16 год. / 0,53 кредит ECTS

практичні заняття – 30 год. / 1,00 кредит ECTS

самостійна робота – 44 год. / 1,47 кредит ECTS

Форма підсумкового контрольного заходу – залік

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: мультимедійні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM, Meet та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОПП «Харчові технології».

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо власної життєвої, загалом громадянської позиції.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3063>) лекційний матеріал, практичні завдання, мультимедійні презентації, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів:

 - (<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2652>

 - <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9402>);

 - аудіо та відео повідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;

 - спілкування через електронну пошту (konoplianyk@mnau.edu.ua) телефонний зв'язок та зв'язок через соціальні мережі;

 - залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

 - індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

 - можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи опитування, рольові ігри, аналіз історій і ситуацій, методи контролю та самоконтролю (словниковий диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу

академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів.

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-практичні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти.

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з

урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання.

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: розвиток у майбутніх фахівців соціологічної культури мислення, системи необхідних в процесі соціалізації знань про динаміку сучасних суспільних процесів і явищ, місце і роль соціальних інститутів, логіку соціального розвитку.

Завдання вивчення даної дисципліни:

- сформувати у здобувачів вищої освіти комплексу знань про історію становлення та розвитку соціології як науки про суспільство, головних цілей використання соціологічного знання;

- сформувати основи знань про суспільство як складної системи соціально-культурних зв'язків та відносин, сутності соціального життя;

- засвоювати місце і функції кожного соціального явища та процесу в межах цілого;

- ознайомити з основними видами, принципами побудови соціологічних досліджень, основними методами отримання первинної соціологічної інформації та формування навиків роботи з інструментарієм конкретно-соціологічних досліджень.

Об'єктом є вибраний, вмотивовано обмежений елемент соціальної реальності. **Предмет** навчальної дисципліни «Соціологія» - специфічні соціальні закони й закономірності зародження, формування, становлення, розвитку соціальних систем, механізми дії цих законів і закономірностей, форм їхнього прояву в життєдіяльності людей.

Результати навчання.

Після вивчення дисципліни «Соціологія» здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- основні етапи розвитку світової та вітчизняної соціологічної думки;
- феномен суспільства та соціальних систем;

- механізми взаємодії особистості і суспільства,
- методичку конкретно-соціологічних досліджень;
- роль соціальних інститутів у функціонуванні та розвитку суспільства.

Після вивчення дисципліни «Соціологія» здобувачі вищої освіти повинні

вміти:

- застосовувати отриману наукову інформацію для аналізу, розглядання та обговорення найактуальніших проблем сучасного періоду розвитку українського суспільства,

- характеризувати основні соціальні спільності, їх положення в ієрархії соціальних статусів, можливості соціальної мобільності, що надає суспільство для самореалізації та самоствердження кожної особистості;

- використовувати здобуті наукові знання для самостійного пошуку необхідної наукової інформації, розвитку власних духовних та інтелектуальних здібностей, самовиховання та самовдосконалення, для формування відповідальної, незалежної громадянської позиції компетентного фахівця аграрної сфери – повноправного і національно свідомого члена українського суспільства.

До системи компетентностей належать:

ІК. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності (ФК):

ФК3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

Програмні результати навчання

ПРН 8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

ПРН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

ПРН 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

ПРН 17. Використовувати кількісні та якісні методи оцінювання макро-, мезо- і мікро- середовища публічних організацій та використовувати результати такої оцінки в процесі підготовки та прийняття управлінських рішень.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

До дисциплін, які мають бути вивчені раніше, та надавати можливість розпочати навчання за дисципліною «Соціологія», яка розрахована на студентів вищих аграрних закладів освіти III - IV рівнів акредитації, що навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра, можна віднести :

- «Філософію», яка належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, що є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього. У свою чергу, знання дисципліни «Філософія» є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

- «Історію України», яка надає майбутнім фахівцям системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій. Навчає рухатись у просторі ідей, фактів, понять, допомогти виробити цілісний погляд на світ, формувати повноцінного громадянина в умовах розбудови незалежної України, формувати функціональні, мотиваційні та соціальні компетентності, виходячи з понять Батьківщина, самовираження, права і свободи людини, держава, громадянин, людина, сім'я тощо. Головними завданнями якої є: формування історичного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

Вивчення цих дисциплін певною мірою пов'язане зі знаннями гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, економічною теорією тощо.

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

Код н/д	Компоненти освітньої програми	Семестри			
		1	2	3	4
Обов'язкові компоненти					
ОК 1.	Історія України	+			
ОК 2.	Українська мова (за професійним спрямуванням)			+	
ОК 3.	Філософія		+		
ОК 4.	Іноземна мова	+	+		
ОК 5.	Політологія			+	
ОК 6.	Фізичне виховання	+	+	+	+
ОК 7.	Вища математика	+	+		
ОК 8.	Фізика		+	+	
ОК 9.	Інженерна та комп'ютерна графіка	+			
ОК 10.	Загальна та органічна хімія		+		
Вибіркові компоненти					
ВК 1.	Культурологія / Історія української культури		+		
ВК 2.	Правознавство / Соціологія	+			

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин			
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Методологічні засади соціології як науки	1	Соціологія як наука	2	3	4	9
		2	Методика конкретно-соціологічних досліджень	2	3	4	9
			Разом за змістовим модулем 1	4	6	8	18
2	Загально-теоретичний аналіз суспільства	1	Суспільство як соціальна система	2	3	4	9
		2	Соціологія особистості	2	3	4	9
			Разом за змістовим модулем 2	4	6	8	18
3	Галузеві та спеціальні соціологічні теорії	1	Соціологія праці та управління	2	3	4	9
		2	Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	2	3	4	9
		3	Соціологія шлюбу і сім'ї	2	3	4	9
		4	Соціології молоді	2	3	4	9
		5	Соціологія освіти та виховання	-	3	6	9
		6	Етносоціологія	-	3	6	9
			Разом за змістовим модулем 3	8	18	28	54
Всього годин по навчальній дисципліні				16	30	44	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модулю	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1 Методологічні засади соціології як науки	18	0,6	20,0
Змістовий модуль 2. Загально-теоретичний аналіз суспільства	18	0,6	20,0
Змістовий модуль 3. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії	54	1,8	60,0
Всього	90	3,0	100

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модулю	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1 Методологічні засади соціології як науки	18	1 - 4
Змістовий модуль 2. Загально-теоретичний аналіз суспільства	18	5 - 8
Змістовий модуль 3. Галузеві та спеціальні соціологічні теорії	54	9 - 20
ВСЬОГО	90	X

7.3. Вид, перелік та короткий зміст лекцій

Змістовий модуль 1 Методологічні засади соціології як науки (4 год.)

ТЕМА 1. Соціологія як наука (2 год.)

Розвиток уявлень про місце соціології в системі наукових знань. Взаємозв'язок соціології з філософією, природними і суспільними науками. Специфіка взаємозв'язків соціології та наук про суспільство.

Сучасне розуміння об'єкта, предмета і методів соціології. Методологічні засади соціології. Загальні і спеціальні соціологічні теорії. Емпіричні засади соціології. Фундаментальні і прикладні проблеми соціології. Макросоціологія і мікросоціологія.

Основні суспільні функції соціології як науки: пояснювальна, описова, інструментальна, інформаційна, прогностична, управлінська, світоглядна. Зв'язок соціології з проблемами управління соціальною сферою. Значення соціології для розв'язання соціально-економічних і політичних проблем модернізації незалежної України.

Ключові слова: соціологія, соціальні теорії, соціальна проблема, соціальний інтерес, соціальний розвиток, суспільство, позитивізм

Key words : sociology, social theories, social problem, social interest, social development, society, positivism

ТЕМА 2. Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

Співвідношення загально соціологічних і конкретно-соціологічних досліджень. Отримання факто фіксуючого знання як мета конкретної соціології. Соціальний факт як обґрунтоване знання про окремі фрагменти дійсності у визначених координатах простору-часу.

Види конкретно-соціологічних досліджень: розвідувальне, описове, аналітичне. Етапи проведення конкретно-соціологічного дослідження. Розробка програми дослідження.

Виконання методологічного розділу: формування проблеми, визначення мети та постановка задач дослідження, визначення об'єкта та предмета дослідження. Уточнення та інтерпретація понять, попередній системний аналіз об'єкта, розгортання робочих гіпотез.

Виконання процедурного розділу програми: розробка (визначення) стратегічного плану дослідження, обґрунтування систем одиниць спостереження, начерк основних процедур збирання та аналізу вихідних даних.

Проблема складання вибірки. Генеральна та вибіркова сукупність. Типи вибірки: випадкова, систематична, гніздова, стратифікована, багаторівнева. Репрезентативність вибірки. Типи шкал і правила їх побудови. Вимоги до дій соціолога на етапі збирання первинної інформації, підготовки її до обробки та аналізу.

Ключові слова: соціологічне дослідження, репрезентативна вибірка, гіпотеза, анкета, інтерв'ю, аналіз даних.

Key words : sociological study, representative sample, hypothesis, questionnaire, interview, analysis of data.

Змістовий модуль 2 **Загальнотеоретичний аналіз суспільства (4 год.)**

ТЕМА 3. Суспільство як соціальна система (2 год.)

Суспільство як система. Структурні елементи суспільної системи. Соціальні підсистеми, їх елементи та взаємодія. Соціальна структура як предмет соціологічної теорії.

Поняття соціальної спільності. Етнічні спільності та їх сім'я як найдавніші форми соціальних груп. Касты, класи, соціальні прошарки та верстви. Соціальна нерівність. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.

Соціальні процеси і соціальні зв'язки. Адаптація, соціалізація, співпраця, соціальний консенсус.

Ключові слова: соціальна група, інтерес, культура, цивілізація, вимога, мотив, соціальні верстви, суспільство, мобільність.

Key words : social group, interest, culture, civilization, requirement, motive, social strata, society, mobility.

ТЕМА 4. Соціологія особистості (2 год.)

Людина і суспільство. Соціальна природа людини. Поняття особистості та її структура. Механізм детермінації поведінки особистості (потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, настанови).

Основні форми життєдіяльності людини у сучасному суспільстві. Поняття «соціальний статус», «соціальна роль». Типи поведінки і соціальний контроль.

Ключові слова: людина, ідентичність, особистість, соціальна адаптація, соціальний статус, інтеріоризація.

Key words : person, identity, individual, social adaptation, social status, interiorization.

Змістовий модуль 3 **Галузеві та спеціальні соціологічні теорії (12 год.)**

ТЕМА 5. Соціологія праці та управління (2 год.)

Соціологія праці як частина соціологічної науки. Місце соціології праці в системі наук про працю. Предмет соціології праці.

Роль і місце праці в суспільстві. Праця як основна сфера формування, розвитку, задоволення матеріальних і соціальних потреб, інтересів працівників і груп населення. Праця як одна з основ соціально-економічного статусу в суспільстві, важливий критерій соціальної диференціації. Місце праці в соціальному способі життя. Закономірність трудової поведінки. Мотиви трудової діяльності та стимулювання. Основні поняття та категорії соціології праці: «характер праці», «зміст праці», «соціальні форми праці», «ставлення до праці», «культура праці». Специфіка соціологічного підходу до вивчення праці.

Нові форми організації праці в умовах переходу до ринкових відносин і приватизації.

Предмет соціології управління. Етапи становлення соціології управління. Класичні теорії управління. Сучасні погляди на управління: суб'єкти управління; структурно-функціональний аналіз управління; управлінські відносини (структура, види, ефективність); характер, зміст принципи і функції управління; управлінські рішення і їх класифікація; зміст етапів управлінського рішення; соціологічні методи розробки управлінського рішення. Основна проблема соціального управління і його структурно-функціональний аналіз. Соціальне управлінське рішення.

Ключові слова: робота, умови праці, трудовий колектив, зайнятість, безробітний, службовці, роботодавець.

Key words : work, working conditions, labor collective, employment, unemployed, employees, employer.

ТЕМА 6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

Специфіка соціологічного аналізу конфліктів. Класичні теорії конфлікту (Р. Дарендорф, Л. Козер). Соціальні функції та наслідки конфліктних ситуацій. Типологія соціальних конфліктів. Компроміс як оптимальний спосіб виходу із конфліктної ситуації. Управління конфліктами.

Соціальний зміст девіантної (відхиленої) поведінки. Позитивні та негативні відхилення. Причини та обумовленість девіантної поведінки молоді. Поняття соціальної аномії (Е. Дюркгейм).

Ключові слова: соціальний конфлікт, інцидент, ескалація, компроміс, біхевіоризм, девіантна поведінка.

Key words : social conflict, incident, escalation, compromise, behaviorism, deviant behavior.

ТЕМА 7. Соціологія шлюбу і сім'ї (2 год.)

Поняття шлюбу і сім'ї. Виконання шлюбу і сім'ї. Історичні та сучасні форми шлюбно-сімейних відносин. Типи та види сім'ї: бездітна, багатодітна, повна, неповна, проста, складна, гомогенна, гетерогенна. Авторитарна, демократична. Функції сім'ї: репродуктивна, виховна, господарсько-побутова, регулятивна, дозвільна тощо. Спосіб життя сім'ї і розвиток суспільства. Культура спілкування в сім'ї. Сім'я і особистість. Професійна і соціальна діяльність жінки і сім'я. Становище чоловіка в сім'ї. Розподіл обов'язків в сім'ї. Сімейні конфлікти та їх типологія. Стабільність сім'ї.

Підготовка молоді до шлюбу. Дошлюбна поведінка і установки молоді. Вибір шлюбного партнера, формування сім'ї. Проблема співжиття. Причини та мотиви розлучень. Сім'я і проблема алкоголізму, протиправної аморальної поведінки дорослих. Виховання дітей в неблагополучних сім'ях. Сімейні традиції, свята та звичаї. Роль національної культури в збагаченні духовного світу сім'ї.

Проблема забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у суспільстві в контексті досліджень гендерної соціології.

Ключові слова: сім'я, шлюб, моногамія, багатоженство, сексизм, стать, демографія.

Key words : family, marriage, monogamy, polygamy, sexism, gender, demography.

ТЕМА 8. Соціологія молоді (2 год.)

Характеристика специфічної галузі соціології, що вивчає вікові ознаки індивідів і соціальних груп, вікову структуру суспільства і закономірності їх розвитку. Взаємозв'язок цієї галузі з психологією, демографією, медициною, педагогікою, етикою, правом.

Проблема становлення соціальної зрілості молоді, соціальної адаптації, набуття освіти, соціально-професійної підготовки, початку трудової діяльності, утворення молодого сім'ї.

Соціально-економічні проблеми молоді (матеріальної забезпеченості, власне житло, дозвілєві можливості, відстороненість від управління, інші). Державна молодіжна політика і її зміст та напрями.

Ключові слова: молодь, підліток, молодіжні субкультури, авторитет, репутація, залежність

Key words : youth, teenager, youth subcultures, credibility, reputation, dependence

ТЕМА 9. Соціологія освіти та виховання (2 год.)

Поняття соціології освіти. Самоосвіта. Ефективність освіти і методи її соціологічного аналізу. Соціальні функції освіти (культуротворча, виховна, регулятивна щодо соціально класового балансу суспільства, інтегруюча науку з виробництвом). Проблеми поведінки людини у царині освіти як напрям соціології освіти. Засоби вивчення суспільних потреб в сфері освіти та їх закономірності розвитку.

Кризові явища в системі освіти. Оновлення змісту і організаційних підвалин освіти. Державна національна програма «Освіта XXI ст.» про місце і роль освіти у розбудові незалежної України. Аграрна освіта: стан, проблеми, необхідність посилення зв'язку з виробництвом. Покращення професійної підготовки майбутніх фахівців сільського господарства.

Ключові слова: освіта, гуманізація, знання, магістратура, андрагогіка, сім'я, виховання.

Key words : education, humanization, knowledge, magistracy, andragogy, family, raising.

ТЕМА 10. Етносоціологія (2 год.)

Етносоціологія як спеціальна соціологічна теорія. Виникнення, основні проблеми та методи дослідження. Проблеми етногенезу та походження націй. Основні парадигми етногенезу: соціобіологічна, еволюційно-історична, інструментальна, конструктивістська.

Поняття етносу, народності, нації. Історичні, соціально-економічні, політико-правові та загальнокультурні чинники формування націй. Національна

держава як ефективна організаційна форма реалізації докорінних інтересів титульної нації. Національна ідея, націоналізм, його різновиди. Громадянський та етнічний націоналізм.

Національно-етнічні процеси та відносини. Проблема врегулювання міжетнічних конфліктів. Складність етнонаціональних процесів в Україні. Принципи міжнародних відносин у правових документах ООН, інших міжнародних правових актах. Роль етнічної самоідентифікації в процесі соціалізації особистості, її соціальної діяльності та самоутвердженні. Економічні, політичні, соціокультурні та соціопсихічні чинники етнічної ідентичності. Етнонаціональні та громадянські ідентичності населення. Соціально-етнічна структура українського суспільства. Особливості національного характеру та ментальності української нації. Проблеми національного відродження в Україні. Становлення української громадянської нації. Громадянська позиція та патріотизм українців.

Ключові слова: нація, солідарність, гідність, традиції, самоідентифікація, толерантність, ментальність.

Key words : nation, solidarity, dignity, traditions, self-identification, tolerance, mentality.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІОЛОГІЇ ЯК НАУКИ

ПЛАН ЛК № 1. Тема 1. Соціологія як наука (2 год.)

1. *Специфіка соціологічної системи знань. Предмет соціології.*
2. *Структура і функції соціології.*
3. *Соціологія в системі суспільних і гуманітарних наук.*

ПЛАН ЛК № 2. Тема 2. Методика конкретно-соціологічних досліджень (2 год.)

1. *Види та призначення соціологічних досліджень*
2. *Структура програми соціологічного дослідження.*
3. *Методи отримання первинної соціологічної інформації.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУСПІЛЬСТВА

ПЛАН ЛК № 3. Тема 3. Суспільство як соціальна система (2 год.)

1. *Суспільство як соціальна система та її складові.*
2. *Методологічні принципи вивчення та основні елементи структури суспільства.*
3. *Особистість в системі соціальних відносин.*

ПЛАН ЛК № 4. Тема 4. Соціологія особистості (2 год.)

1. *Соціальна природа особистості.*
2. *Поняття «особистість», «індивід», «індивідуальність».*

2. Основні складові суспільства як соціальної системи.
3. Місце й функції соціальних інститутів.
4. Культура як механізм саморегуляції суспільства.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Охарактеризуйте суспільство як соціальну систему та її складові.*
2. *Назвіть методологічні принципи вивчення та основні елементи структури суспільства.*
3. *Дайте характеристику особистості в системі соціальних відносин.*

ПЛАН ПЗ № 7-8. Тема 4: Соціологія особистості (2 год.)

1. Соціальна природа особистості.
2. Поняття особистості, її структура.
3. Механізм детермінації поведінки особистості.
4. Соціальна структура особистості. Механізм соціалізації індивіда.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Охарактеризуйте суспільство як соціальну систему та її складові.*
2. *Назвіть методологічні принципи вивчення та основні елементи структури суспільства.*
3. *Дайте характеристику особистості в системі соціальних відносин.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Галузеві та спеціальні соціологічні теорії

ПЛАН ПЗ № 9-10. Тема 5: Соціологія праці та управління (2 год.)

1. Предмет і основні категорії соціології праці і управління.
2. Соціально-трудова відносина і процеси.
3. Соціальні інститути і спільності у сфері праці.
4. Соціологія управління і менеджмент: відмінність та взаємозв'язок предметів дослідження.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Охарактеризуйте проблему стимулювання праці в умовах ринкової економіки.*
2. *Які ви знаєте класичні й сучасні теорії управління.*
3. *Назвіть функції соціального управління.*
4. *Які ви знаєте соціально-трудова відносина і процеси?*
5. *В чому відмінність соціологічного дослідження праці від суто економічного?*

ПЛАН ПЗ № 11-12. Тема 6: Соціологія конфлікту та девіантної поведінки (2 год.)

1. Особливості дослідження конфлікту в соціології.
2. Визначення конфлікту. Його структура і функції.

3. Соціальний зміст девіації.
4. Причини й види девіантної поведінки.
1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *На вашу думку, чи є конфлікт атрибутивним елементом соціальної взаємодії?*
2. *Які умови та обставини спричиняють конфліктну ситуацію ?*
3. *Як ви думаєте, чи можна сконструювати безконфліктне суспільство?*
4. *Назвіть види девіантної поведінки. Що, на вашу думку, було причиною їх виникнення?*

ПЛАН ПЗ № 13-14. Тема 7: Соціологія шлюбу та сім'ї (2 год.)

1. Шлюб та сім'я як об'єкти соціологічних досліджень.
2. Головні соціальні функції сім'ї.
3. Гендерна соціологія. Коло основних проблем.
4. *Основні проблеми та тенденції розвитку сучасної сім'ї.*

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Що ви знаєте про утворення, становлення та функціонування молоді сім'ї?*
2. *Визначте проблеми побуту і дозвілля молоді сім'ї. Як, на Ваш погляд, треба готувати сучасних юнаків та дівчат до вступу у шлюб?*
3. *Охарактеризуйте культуру відносин у молодій сім'ї як фактор її стабільності.*
4. *Гендерна соціологія: зародження, проблематика, напрями досліджень.*
5. *Які мотиви спричиняють молоді до вступу в шлюб?*
6. *Охарактеризуйте основні тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні.*

ПЛАН ПЗ № 15-16. Тема 8: Соціологія молоді (2 год.)

1. Молодь як специфічна соціально-демографічна група.
2. Соціологічний аналіз основних молодіжних проблем.
3. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, основні напрями.
4. Молодіжна субкультура як об'єкт соціологічних досліджень.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. *Зазначте особливості молоді як соціально-демографічної групи*
2. *В чому полягає основне завдання соціології молоді?*
3. *Які, на вашу думку, існують молодіжні проблеми у сучасному українському суспільстві та вкажіть шляхи їх вирішення?*

ПЛАН ПЗ № 17-18. Тема 9: Соціологія освіти та виховання (2 год.)

1. Місце і роль освіти у сучасному суспільстві.
2. Система освіти в Україні. Її реформування та закордонний досвід.

3. Соціологія виховання про головні складові, механізми та шляхи соціалізації молоді

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. Дайте визначення поняття виховання та назвіть основні його шляхи.
2. Які ви знаєте особливості соціологічного аналізу освіти та виховання?
3. Охарактеризуйте значення освіти в сучасному суспільстві.
4. Назвіть проблеми реформування вітчизняної освіти та які на вашу думку існують шляхи їх вирішення?
5. Поясніть сутність феномена функціональної неграмотності. Поміркуйте про його причини та способи подолання.
6. Чому потрібна гуманізація та гуманітаризація освіти майбутнього фахівця сільського господарства?

ПЛАН ПЗ № 19-20. Тема 10: Етносоціологія (2 год.)

1. Предмет дослідження етносоціології.
2. Зміст і особливості існуючих концепцій етногенезу, націогенезу.
3. Специфіка міжетнічних відносин в Україні. Принципи національної державної політики.
4. Національне відродження України як проблема соціології нації.

1) Усне опитування

Питання для опитування:

1. Чим спричиняється особлива актуальність досліджень етносоціології?
2. Які головні проблеми вивчає етносоціологія?
3. В чому полягає особливості етносу, нації як соціальних груп?
4. Зазначте основні проблеми національного відродження України.
5. Чим небезпечні явища етноцентризму та ксенофобії?
6. Охарактеризуйте зміст та практичні висновки дискусії про різновиди націоналізму.
7. Які негативні наслідки спричиняє радикалізація політичного націоналізму (дискримінація етнічних меншин, сепаратизм, шовінізм, ксенофобія)?

7.4. Перелік та план практичних занять

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
1	2	3
Змістовий модуль 1. Методологічні засади соціології як науки	6	x
1. Соціологія як наука	3	опитування тестування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації робота у MOODLE
2. Методика конкретно-соціологічних досліджень	3	опитування тестування

		перевірка індивідуального завдання повідомлення презентації розробка програми соц. дослідження робота у MOODLE
Змістовий модуль 2. Загальнотеоретичний аналіз суспільства	6	x
3. Суспільство як соціальна система	3	опитування тестування перевірка індивідуального завдання повідомлення презентації розробка інструментарію дослідника робота у MOODLE
4. Соціологія особистості	3	опитування тестування індивідуальне завдання* повідомлення презентації збір первинної соц. інформації робота у MOODLE

1	2	3
Змістовий модуль 3. Методологічні засади соціології як науки	18	x
5. Соціологія праці та управління	3	опитування перевірка індивідуального завдання повідомлення презентації неформальні заходи освіти участь у науковому гуртку робота у MOODLE
6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	3	опитування перевірка індивідуального завдання повідомлення презентації ділові ігри робота у MOODLE
7. Соціологія шлюбу і сім'ї	3	опитування перевірка індивідуального завдання повідомлення презентації індивідуальні роботи обробка первинної інформації робота у MOODLE
8. Соціології молоді	3	опитування перевірка індивідуального завдання повідомлення

		презентації ділові ігри узагальнення соц. інформації робота у MOODLE
9. Соціологія освіти та виховання	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації ділові ігри формулювання висновків досл-ня робота у MOODLE
10. Етносоціологія	3	опитування перевірка індивідуального завдання доповіді презентації ділові ігри оприлюднення результатів досл-ня робота у MOODLE
Разом	18	x

* див. Перелік видів індивідуальних робіт

Перелік видів індивідуальних робіт

- 1) Підготовка тез та участь у науковій конференції.
- 2) Підготовка і опублікування наукових статей.
- 3) Підготовка доповіді, презентації на тем дисципліни.
- 4) Підготовка індивідуального (власного) завдання по темі.
- 5) Участь у неформальних заходах освіти.

Н-д: Тема 1. Соціологічні погляди (М. Веберра, Г. Зіммеля, К. Маркса, Е. Дюркгейма).

Тема 2. Хоторинський експеримент, Всесвіт-25, Ненаукові методи дослідження.

7.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесено на самостійне обов'язкове опрацювання

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота обсягом в 44 години складатиметься з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до семінарських занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Завдання
1	2	3
Змістовий модуль 1. Методологічні засади соціології як науки	8	х
1. Соціологія як наука	4	Підготовка повідомлень до теми Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE
2. Методика конкретно-соціологічних досліджень	4	Підготовка повідомлень до теми Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Розробка інструменту та програми соц. дослідження
Змістовий модуль 2. Загальногеоретичний аналіз суспільства	8	х
3. Суспільство як соціальна система	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Розробка інструментарію дослідника
4. Соціологія особистості	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Індивідуальне завдання Збір первинної соц. інформації
1	2	3
Змістовий модуль 3. Методологічні засади соціології як науки	28	х
5. Соціологія праці та управління	4	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE. Індивідуальне завдання Збір первинної соц. інформації. Участь у науковому гуртку
6. Соціологія конфлікту та девіантної поведінки	4	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE Участь у неформальних заходах
7. Соціологія шлюбу і сім'ї	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Обробка первинної інформації
8. Соціології молоді	4	Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE Участь у ділових іграх. Узагальнення соц. інформації
9. Соціологія освіти та виховання	6	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE Участь у ділових іграх. Формулювання висновків досл-ня
10. Етносоціологія	6	Виконання ДЗ до теми. Поточний контроль у MOODLE Участь у ділових іграх оприлюднення результатів досл-ня
Разом	44	х

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Питання для поточного контролю знань Змістовий модуль 1

1. Місце і роль соціальної інженерії в соціології та суспільстві.
2. Становлення і розвиток соціологічної думки в Україні.

Змістовий модуль 2

1. Програма соціологічного дослідження: поняття, функції, призначення.
2. Комплекс методів збору первинної соціологічної інформації.
3. Еволюція уявлень про суспільство, основні теорії його походження.
4. Сучасні класифікації суспільств.
5. Суспільний розвиток і прогрес. Основні критерії прогресу.
6. Роль соціальних інститутів у функціонуванні і розвитку суспільства.
7. Місто і село у соціологічних дослідженнях.

Змістовий модуль 3

1. Проблема соціальної справедливості. Основні концепції та ідеї.
2. Рольові теорії особистості.
3. Соціальна адаптація, її об'єктивні та суб'єктивні виміри.
4. Класичні й сучасні теорії управління.
5. Соціологія управління та менеджмент.
6. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, основні напрями.
7. Молодіжна субкультура як об'єкт соціологічних досліджень.
8. Реформування системи освіти в Україні та закордонний досвід.
9. Національно-етнічні процеси та відносини як об'єкт.

Перелік питань для підсумкового контролю знань

Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Специфіка соціологічної системи знань. Предмет соціології.
2. Структура і функції соціології.
3. Соціологія в системі суспільних і гуманітарних наук.
4. Виокремлення соціології як спеціальної науки.
5. Дискусії в сучасній соціології про предмет соціології.
6. Класична соціологія у працях засновників (О. Конта, Г. Спенсера, Дж. Мілля).
7. Значення ідей Е. Дюркгейма та М. Вебера у розвитку соціологічної теорії.

8. Структурний функціоналізм, феноменологічна соціологія, неофрейдизм, символічний інтеракціонізм – провідні теоретико-методологічні орієнтації сучасної західної соціології.

9. Розвиток соціології у другій половині XIX ст.

10. Теоретико-методологічні парадигми соціології XX ст.

11. Сутність і структура конкретного соціологічного дослідження.

12. Основні різновиди соціологічного дослідження.

13. Програма соціологічного дослідження, його основні компоненти.

14. Особливості соціологічного методу. Методи збирання первинної соціологічної інформації.

15. Проблема вибірки в соціологічному дослідженні. Механізм вибіркової процедури.

16. Методологія, методика та техніка соціологічного дослідження.

17. Принципи системного підходу у вивченні суспільства.

18. Основні складові суспільства та соціальні системи.

19. Роль соціальних інститутів у функціонуванні та розвитку суспільства

20. Культура як важливий компонент соціальної системи.

21. Соціально-територіальна структура населення. Місто і село у соціологічних дослідженнях.

22. Соціальна структура суспільства. Характеристика її основних різновидів.

23. Характерні риси і тенденції розвитку соціальної структури українського суспільства.

24. Теорія соціальної стратифікації. Поняття стратифікаційної системи. Типи стратифікаційних систем.

25. Соціальна природа особистості.

26. Поняття особистості, основні елементи соціальної структури особистості.

27. Механізми самореалізації та детермінації поведінки індивіда.

28. Особистість у системі нових соціальних відносин.

29. Теорія соціальної мобільності. Різновиди соціальної мобільності індивідів та груп.

30. Предмет та основні категорії соціології праці.

31. Соціологія управління та менеджменту: взаємозв'язок та відмінність предметів дослідження.

32. Труд як важливий чинник функціонування суспільства: соціологічний аналіз.

33. Трудова діяльність й трудова поведінка. Типи трудової поведінки працівника.

34. Проблема стилю керівництва. Основні різновиди стилю керівництва.

35. Проблема стимулювання праці в умовах ринкової економіки.

36. Коло проблем економічної соціології. Економічна культура індивіда та суспільства.

37. Особливості дослідження конфлікту в соціології.

38. Структурно-процесуальна модель конфлікту. Стадії розгортання конфлікту.

39. Основні стратегії поведінки конфліктуючих сторін і способи виходу з конфліктної ситуації.

40. Соціальні функції конфлікту.

41. Концепції девіантної поведінки та аномії.

42. Різновиди соціальної девіації, її соціальна детермінація.

43. Соціально-психічні причини та фактори девіантної поведінки молоді.

44. Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства. Її соціальні та соціопсихічні характеристики.

45. Державна молодіжна політика в Україні: сутність, основні напрями.

46. Соціологічний аналіз основних молодіжних проблем.

47. Шлюб та сім'я як об'єкти соціологічних досліджень. Типи сімейної організації.

48. Головні соціальні функції сім'ї.

49. Основні проблеми та тенденції розвитку сучасної сім'ї.

50. Проблема забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в суспільстві в контексті досліджень гендерної соціології

51. Місце і роль освіти у сучасному суспільстві, її основні функції.

52. Стан та шляхи удосконалення сучасної системи освіти в Україні.

53. Коло проблем соціології виховання. Основні шляхи виховання.

54. Зміст процесів гуманітаризації та гуманізації сучасної системи освіти.

55. Проблеми студентських сімей, їх соціологічне дослідження.

56. Основні поняття та зміст соціології права.

57. Основні поняття та зміст соціології девіантної поведінки.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Рейтингова оцінка знань відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його обсягом, рівнем самостійності освоєння тощо.

Поточний контроль здійснюється шляхом проведення опитування, захисту повідомлень, презентацій. На семінарських заняттях практикується експрес-опитування, виступи здобувачів вищої освіти зі складних питань, дискусії, колоквіуми тощо.

Рейтингова оцінка знань забезпечує:

- мотивацію здобувачів вищої освіти до систематичної роботи впродовж семестру;

- підвищення ролі самостійної роботи та ролі індивідуального навчання;

- розширення можливостей для розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення; підвищення ефективності роботи викладача.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час семінарських і семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

1. розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2. активна участь під час опитування, диспуту, бесіди тощо;

3. оцінювання поточного рівня знань через Moodle;

4. результативна участь у роботі наукового гуртка;

5. публікація наукових робіт.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага приділяється дотриманню правил наукової етики та академічної доброчесності.

При оцінюванні результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти увага приділяється ступеню засвоєнню знань використання умінь та навичок дослідника.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ з/п	Форма контролю	Контроль протягом семестру	Максимальна / мінімальна кількість балів
1	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	10	2-1
2.	Розробка програми соціологічного дослідження	1	5-3
3.	Робота в Moodle	10	2-1
4.	Збір та обробка первинної соціологічної інформації	1	4-3
5	Аналіз, оформлення висновків та захист соціологічного дослідження	1	5-4
6.	Публікація наукових робіт	2-1	5-4
7.	Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	10	3-2
8.	Участь у неформальних заходах освіти	2	3
	Усього (балів)	x	100-60

Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання заліку в тестовій формі. До заліку допускається здобувач вищої освіти, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік (1-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Критерії оцінки відповідей на питання, що виносяться на залік, наступні:

- «зарховано» – здобувач вищої освіти дав правильні і вичерпні відповіді

на поставлені теоретичні питання, в яких він показав достатній рівень знань та наявність всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру;

- «не зараховано» – здобувач вищої освіти дав неправильні відповіді, в яких він продемонстрував значні прогалини у знаннях з основного програмного матеріалу та не отримав протягом семестру суми балів достатньої для допуску до заліку.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ ЗМ	Кількість годин			Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
	ЛК	ПЗ	СР			min	max	min	max
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1.									
1	8	8	8	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	2	1	2	2	4
				Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	2	2	3	4	6
				Робота в Moodle	2	1	2	2	4
				Розробка програми соціологічного дослідження	1	3	5	3	5
Разом по змістовому модулю 1								11	19
Змістовий модуль 2.									
2	8	8	8	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	2	1	2	2	4
				Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	2	2	3	4	6
				Робота в Moodle	2	1	2	2	4
				Збір та обробка первинної соціологічної інформації	1	3	4	3	4
Разом по змістовому модулю 2								11	18
Змістовий модуль 3.									
3	24	24	24	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	6	1	2	6	12
				Підготовка презентацій, індивідуальних завдань	6	2	3	12	18
				Робота в Moodle	6	1	2	6	12
				Аналіз, оформлення висновків та захист соціологічного дослідження	1	4	5	4	5
Разом по змістовому модулю 3								28	47
Інша індивідуальна робота протягом вивчення дисципліни									
				Публікація наукових робіт, презентацій, індивідуальних завдань	1-2	4	5	4	10
				Участь у неформальних заходах освіти	2	3	3	6	6
								60	100
Залік								1-40	X

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	(зараховано)
82 – 89	B	(зараховано)
75 – 81	C	(зараховано)
64 – 74	D	(зараховано)
60 – 63	E	(зараховано)
35 – 59	FX	(не зараховано) з можливістю повторного складання
0 – 34	F	(не зараховано) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів або дебатів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Заняття проходять в аудиторіях Головного навчального корпусу МНАУ відповідно до розкладу.

Аудиторії кафедри економічної теорії і суспільних наук № 223 (50,3 кв. м).

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Устаткування: Телевізор "LG", ноутбук HP Pavilion g 6 – 1327

Учнівські столи – 15 шт. Стільці – 15 шт. Стіл викладача – 2 шт. Стілець викладача – 2шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Навчальні фільми Презентації у режимі PowerPoint Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

Аудиторія кафедри економічної теорії та суспільних наук № 220 (50,4м²). Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9.

Устаткування: Екран, Інтерфейс USB, Adobe Flash Player. Wi-Fi, ноутбук. Учнівські столи – 24 шт. лавки – 24 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець викладача – 1шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з теми дисципліни. Платформа MOODLE.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

10.1. Основна література

1. Батаєва К., Бурлачук В., Степаненко В. Історія української соціології: навчальний посібник, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 392 с.

2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ: Наш формат. 2020. 448 с. 4. Ворона В. Академічна соціологія в Україні (1918-2018). У 2-х томах. Том I. Історія становлення та розвитку. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 526 с.

3. Ворона В. Академічна соціологія в Україні (1918-2018). У 2-х томах. Том II. Спогади, інтерв'ю, статті. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 345 с.

4. Історія української соціології : навчальний посібник / За заг. ред. К. Батаєвої, В. Бурлачука, В. Степаненка. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 392 с.

5. Нечитайло І. Сучасна соціологія освіти. Від соціологічної теорії до освітньої практики. Київ : Кондор, 2019. 296 с.

6. Паніотто. В., Харченко Н. Методи опитування : підручник. Київ: Києвооглянська академія, 2017. 342 с.

7. Сапелкіна О. В. Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018, 268 с.

8. Сірий С. В., Нахабич М. А. Дослідження соціальної напруженості в Україні: засадничі аспекти та розробка інструментарію (за результатами фундаментального дослідження). Київ: ЦОП «Глобус», 2018. 182 с.

9. Соболевська М. Рефлексивні процеси в сучасній теоретичній соціології: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2020. 108 с.

10. Чудовська І. Соціологія реклами: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Каравела, 2019, 192 с.

11. Соціологія : навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко Київ : ДУТ, 2019. 235 с.

12. Соціологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [В. І. Волович, М. І. Горлач, В. І. Кремень та ін.]. 6-те вид. К: Центр учбової літератури. 2019. 808 с.

13. Стан сучасного українського суспільства : цивілізаційний вимір. / За наук. 142 ред. М. О. Шульги // Київ : Інститут соціології НАН України, 2017. 198 с.

14. Стрельник О. Турбота як робота : материнство у фокусі соціології. Часопис «Критика», 2017. 288 с.

15. Сучасні методики контент-аналізу : навчальний посібник / За заг. ред.

Костенко Н., Батаєвої К., Іванова В. Київ : Кондор, 2018. 256 с.

16. Соціологія та політологія: збірник тестових завдань для поточного і підсумкового контролю і самостійної роботи здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання усіх спеціальностей / І. М. Лесік. Миколаїв : МНАУ, 2020. 43 с.

17. Соціологія [Електронний ресурс] : плани семінарських занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання / І. М. Лесік. Миколаїв : МНАУ, 2019. 64 с.

10.2 Додаткова література

1. Lesik I. The basic contradiction as for cultivation and use of GMOs / I. Lesik // Актуальні проблеми економіки. 2017. 1(187). Р. 83-88.

2. Lesik I. The problem of online dependence of youth. Changing paradigm in Economics and Management System. Volume II. Kherson : Publishing house OLDIPLUS, 2020. С. 140-147.

3. Lesik I., Onopriichuk D., Barbalat A., Fomina Ju. (2021). Consequences of the pandemic on the world economy. *Modern Economics*, 30(2021). С. 130-135. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-20).

4. Lesik, I. (2020). Assessment of Transport Infrastructure Development Level of Ukraine. *Modern Economics*, 23, 95-101. DOI: [10.31521 / modecon.V23 \(2020\) -15](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-15).

5. Lesik, I., et al. Assessment of management efficiency and infrastructure development of Ukraine. *Management Science Letters* 10.13 (2020): 3071-3080.

6. Lesik, I., Lesik, M., Tishechkina, K., Ushkarenko, I., Soloviov, A., & Lahoiskyi, A. (2021). Analytical evaluation of the prospects for sustainable development of environmentally oriented tourism business. *Business: Theory and Practice*, 22(2), 318-329.

7. Lesik, I., Usykova, O., Petrenko, N., Melnyk, I., & Ananiichuk, Y. (2022). Analysis of Factors Affecting the Efficiency of the Higher Education System in Ukraine. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(6). <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i6.5231>

8. Padalka, A.M., Gribincea, A., Lesik, I.M., Semenda, O.V., & Barabash, O.O. (2021). Consumer protection when purchasing goods on the Internet. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 28(2), 189-197. [10.37635/jnalsu.28\(2\).2021.189-197](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(2).2021.189-197).

9. Лесік І. М., Лесік М. А., Калашніков І. С. Інклюзія в концепції соціального розвитку суспільства // Priority directions of science and technology development. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. SPC “Sciconf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 785-791.

10. Лесік І. М. Вплив латифундистів на соціально-економічний розвиток // Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 11-12

квітня 2019 р., Івано-Франківськ. С. 58-60.

11. Лесік І. М. Вплив світової економіки на конкурентоспроможність України // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні та євроінтеграційні аспекти : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 листопада 2018 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2018. С. 77-80.34

12. Лесік І. М. Оцінка екстер'єру основних промірів будови тіла телиць залежно від їх походження / Каратєєва О. І., Лесік І. М. Вісник аграрної науки Причорномор'я, 2020. Вип. 4. С.79-87. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-4(108).

13. Лесік І. М. Оцінка рівня розвитку транспортної інфраструктури України. *Modern Economics*. 2020. № 23(2020). С. 95-101. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V23\(2020\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V23(2020)-15).

14. Лесік І. М. Соціально-економічні небезпеки безробіття для інфраструктури аграрного ринку України. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 127-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V17\(2019\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V17(2019)-20).

15. Лесік І. М. Старіння населення: соціально-економічні наслідки / І. М. Лесік, Д. Д. Золотухіна // Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, (м. Одеса, 9-10 листопада 2018 року). Херсон : Молодий вчений, 2018. С. 97-100.

16. Лесік І. М. Тенденції та перспективи розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації / Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8- 9 листопада 2018 р. / Харк. нац. аграр. ун-т. Харків : ХНАУ, 2018. Вип. 1. С. 393-396.

17. Лесік І. М., Галкін В. В. Інноваційна діяльність в системі вищої освіти // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-20 листопада 2020 р., м. Миколаїв 19-20 листопада 2020 року. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 62-64.

18. Лесік І. М., Лесік М. А. Формування та розвиток інфраструктури екологічного туризму. *Modern Economics*. 2020. № 24(2020). С. 100-106. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-16).

19. Лесік І., Каратєєва О. Особливості формування та розвитку фінансової інфраструктури // *Social and economic aspects of sustainable development of regions* : monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. Т. 2. С. 116-123.

20. Лесік І. М. Нахайчик Є. С. Діджиталізація як складова цифрової економіки // Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.] : матеріали XV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 29 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 62-69.

21. Лесік І. М., Вільховатська А. І., Лесік М. А. Вплив безробіття на соціально-економічний розвиток країни Електронне наукове видання 3

економічних наук «Modern Economics» Modern Economics. № 27(2021).

22. Лесік І. М., Лесік М. А. Діджиталізація як елемент інфраструктури екологічного туризму. Abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference. Bordeaux, France 2020. С. 509-512.

23. Лесік І.М., Нахайчик Є.Є., Магар Д.Є. Кібербезпека як основа цифрового суспільства // Fundamental and applied research in the modern world. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2021. Рр. 452-459.

24. Петренко Н., Лесік І., Медведєва Л. Формування педагогічної компетентності науково-педагогічних працівників фізичного виховання у сфері екологічного та активного туризму в аграрному університеті. Науковий часопис ІШУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць. Випуск 3К (147) 22. С. 320-324.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Scott J. A Dictionary of Sociology [Електронний ресурс] / John Scott // University of Oxford. 2015. URL :

<https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199683581.001.0001/acref-9780199683581>.

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Кабінет Міністрів України* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про оплату праці : Закон в редакції від 01.01.2017 р. URL: : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

3. Кодекс законів про працю України : Закон в редакції від 02.12.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. URL.: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. URL.: : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 N 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Розробник програми:

асистент кафедри

економічної теорії і суспільних наук

 Дмитро КОНОПЛЯНИК